

VUOSIKERTOMUS 2022

Filha on keuhkosairauksien asiantuntijaorganisaatio

Filha ry (Finnish Lung Health Association) on kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu kansanterveys- ja asiantuntijajärjestö, jonka tehtävänä on edistää kansanterveyttä ja keuhkoterveyttä kehittämällä ja toteuttamalla luovaa yhteistoimintaa terveydenhuollon viranomaisten, ammattilaisten, muiden järjestöjen, väestön ja sairastuneiden kanssa keuhkosairauksien ja tuberkuloosin ehkäisyn ja hoidon tehostamiseksi sekä tupakoinnin ja allergioiden vähentämiseksi. Yhdistyksen tavoitteena on olla yksi johtavista keuhkosairausalan järjestömuotoisista osaamiskeskuksista Suomessa ja Euroopassa. Filha pohjaa yhdistyksen perinteisiin, mutta hakee samalla nykyaikaan soveltuvia toimintamalleja korostaen asiantuntijuutta, riippumattomuutta, kansainvälisyyttä ja humanisuutta.

Käytännön toiminta keskittyy näiden sairauksien ehkäisyyn, torjuntaan, hoitokäytäntöjen kehittämiseen, sairastuneiden omahoidon kehittämiseen ja ammattilaisten kouluttamiseen. Toiminnan pääpaino on kotimaassa, mutta kansainvälinen yhteistyö WHO:n (Maailman terveysjärjestö), The Unionin (Kansainvälinen tuberkuloosi- ja keuhkosairausunioni) ja alan muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa sekä kansainväliset hankkeet ja koulutukset kuuluvat järjestön toimintaan.

Sisällys

Pääsihteerin katsaus kuluneeseen vuoteen	3
Työ COVID19-pandemian kanssa jatkui	4
Tuberkuloosin kuva muuttumassa	6
Keuhkohoitajaverkosto – tukea keuhkosairauksien hoitotyöhön	9
Videokirjasto on ammattilaisia varten	9
Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma	10
Valtakunnallinen keuhkosityöpäohjelma	11
Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentäminen ja lopettamisen tuki	12
Vireämpi ammattikuljettaja -hanke (2020–2022)	14
Koulutusta terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi	15
Kansainvälistä toimintaa	16
Tutkittu tieto osaamista edistämässä	17
Toimimme aktiivisesti yhteistyöverkostoissa	19
Tiedotustoiminta	20
Talous	21
Hallinto ja henkilöstö	22
Tulevaisuudennäkymät	23
LIITE: Julkaisuluettelo	24

PÄÄSIHTEERIN KATSAUS KULUNEeseen VUOTEEN

Vuonna 2022 toimintamme tavoitteena oli antaa tietoa ja tehdä tutkimusta koronavirusinfektios- ta, edistää tuberkuloosin varhaista toteamista ja korkealaatuista hoitoa, tupakka- ja nikotiini- tuotteiden käytön vähentämistä, ahtauttavien keuhkosairauksien ja uniapnean hoitoa, allergioiden ehkäisyä sekä näitä sairauksia potevien omahoitoa ja tiedonsaantia.

Toimintavuosi käynnistyi etätyöskentelyllä COVID19- pandemian vuoksi, mutta vähitellen pääsimme toteuttamaan toimintaamme myös läsnäolotilaisuuksissa. Verkkosivuillemme päivitettiin terveydenhuollon ammattilaisille ohjeita pitkäkestoisen koronan seurantaan, hoitoon ja turvalliseen kuntoutukseen. FINCOVID19- tutkimushankkeessa rekrytoitiin potilaita, kerättiin tietoa toipumisesta ja käynnistettiin kuntoutustutkimus. Uutena aloitettiin hanke, jossa tuetaan pitkäkestoisesta koronasta toipuvia.

Filha on ollut pitkäjänteisesti tukemassa tuberkuloosin diagnostiikan ja hoidon kehittämistä, ja vaikuttanut tällä työllään maamme tuberkuloositilanteeseen. Yksittäinen terveydenhuollon työntekijä kohtaa tuberkuloosin työssään harvoin, mutta tavoitteemme on pitää yllä tuberkuloosiosaamista ja tukea terveydenhuollon työtä. Tuberkuloosityössä tuotimme työkaluja, koulutimme ja tuimme terveydenhuoltoa päivitetyn ohjelman sisällöstä, ohjasimme vaikeahoitoisten potilaiden hoitoa ja kehitimme vertaistukea. Väestölle suunnatulla tuberkuloosi.fi -sivustolla tarjosimme luotettavaa tietoa tuberkuloosista 10 eri kielellä.

Tupakoinnin vastaisen työn painopisteitämme olivat ne väestöryhmät, joissa tupakkatuotteiden käyttö on yleistä. Perinteinen tupakointi vähenee, mutta nuuskan ja sähkösavukkeen käyttö on kasvussa. Nuuska oli keskiössä varusmiehiin kohdentuvassa Irti nuuskasta -hankkeessa. Jatkoimme tutkimusta varusmiesten nuuskankäytöstä ja siihen liittyvistä haitoista, selvitimme tupakkatuotteiden käyttöä pandemian aikana ja tuimme tupakoinnin vähentämisen toimintoja Helsingin kaupungin kotiin vietävissä palveluissa. Pikkutöppö- sistä onnistumiseen -hankkeessa tuettiin vauvaa odottavien ja pikkulapsiperheiden vanhempien tupakoinnin lopettamista verkkoauttamisen keinoin.

Ahtauttavien keuhkosairauksien ja allergian koulutukset sairaanhoitopiireissä toteutettiin koronatilanteen rauhoituttua läsnäolotilaisuuksina, mutta annoimme koulutusta myös verkossa. Koronapandemian aikana aloitettu Videokirjasto osoittautui hyväksyttäväksi tukea terveydenhuollon ammattilaisten osaamista, ja sen sisältöä kehitettiin edelleen. Valtakunnalliset koulutustilaisuudet pääsimme järjestämään läsnäolo- tai hybriditilaisuuksina.

Kansallisessa sisäilmaohjelmassa toimintamme kohdentui terveydenhuollon ammattilaisiin ja heidän osaamisensa tukemiseen. Järjestimme koulutusta ja täydensimme Terveyskylä Pro -alustalle tehtyä verkkokurssia.

Vireämpi ammattikuljettaja -hankkeessa toiminta jatkui ammattikuljettajien uniterveyden parantamiseksi. Toimintavuonna hankkeessa päästiin kohtamaan kuljettajia varikoilla.

Toimimme myös kansainvälisesti. Järjestimme koulutuksen eurooppalaisille lääkäreille tuberkuloosin hoidosta ja diagnostiikasta. Yhteistyössä WHO:n Euroopan toimiston kanssa tuimme ukrainalaisten pakolaisten videovalvottua tuberkuloosihoitoa Puolassa.

Kuluneen vuoden toimintamme oli monipuolista. Kunnioitettavaan 115 vuoden ikään ehtinyt Filha varautuu toimintaympäristön muutokseen ja sen vuoksi olemme aloittaneet uuden strategian valmistelun.

Helsingissä 6.3.2023

Tuula Vasankari
Pääsihteeri

TYÖ COVID19-PANDEMIAN KANSSA JATKUI

Koronapandemian jatkuessa keskusteluun nousi pitkittynyt oireilu, ns. long covid. Tutkimustyössä selvitimme oireilua, elämänlaatua ja keuhkojen toimintaa sairaalassa hoidetun infektion jälkeen. Päivitimme terveydenhuollon ammattilaisille ohjeistuksia koronavirusinfektion jälkeiseen seurantaan, hoitoon ja kuntoutukseen. Uutena alkoi pitkäkestoisesta koronataudista toipumista tukeva hanke.

Pitkäkestoisen koronan seuranta ja kuntoutus

Filhan verkkosivuille koostettiin terveydenhuollon ammattilaisille ohjeet pitkäkestoisen COVID-19 seurantaan, hoitoon ja turvalliseen kuntoutukseen liittyen. Ohjeistuksia päivitetään jatkuvasti tutkimustiedon karttuessa sekä asiantuntijoilta saadun palautteen myötä.

FINCOVID-19-tutkimushanke koronavirustaudin pitkäaikaisvaikutuksista

Maaliskuussa 2020 Sars-CoV-2-viruksen aiheuttama COVID-19-tauti levisi maailmanlaajuisesti pandemiaksi vaikuttaen jokaisen suomalaisen elämään. Aiemmin samankaltaisten koronavirustautien SARS:n ja MERS:n tiedetään aiheuttaneen pitkäaikaisesti keuhko-oireita, elämänlaadun laskua sekä pitkittynyttä työkyvyttömyyttä.

FINCOVID-19 tutkimus toteutetaan Filhan johdolla yhteistyössä HUS:n ja Hengitysliiton kanssa. Tutkimuksessa seurataan HUS:n alueella vaikean koronataudin sairastaneiden toipumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Erityisesti tutkimus keskittyy keuhko-oireisiin ja niiden väistymiseen. Tutkimus kestää vuoteen 2023 ja osa potilaista on valittu kuntoutustutkimukseen, jossa fysioterapeutti antaa yksilöityä neuvontaa kuntoutumiseen, joka kestää 12 viikkoa. Tutkimuksella pyritään

selvittämään, miten kauan oireet vaikean sairaalahoitoisen koronataudin sairastamisen jälkeen kestävät, mitkä tekijät vaikuttavat taudin vaikeuteen tai toipumiseen sekä selvitetään sitä, voisiko aktiivisella kuntoutuksella nopeuttaa taudista toipumista.

Tutkimus käynnistettiin huhtikuussa 2020, potilasrekrytointi tehtiin v. 2020–2021. Tutkimuksesta on julkaistu tähän mennessä kaksi artikkelia kansainvälisissä vertaisarvioituissa lehdissä ja lisäksi kolmas artikkeli yhteistyössä HUS:n RECOVID-hankkeen kanssa. Vuoden seuranta-aineistosta on kirjoitettu artikkeli toimintavuonna ja se on lähetetty lehteen arvioitavaksi. Kuntoutustutkimuksen potilasrekrytointi on päätynyt ja viimeinenkin fysioterapeuttinen interventio on saatu päätökseen. Kuntoutustutkimuksen aineiston analysointi aloitettiin syksyllä 2022 ja vuonna 2023 lähetetään artikkeli lehteen. Kuntoutustutkimuksen yhteydessä osallistuttiin EU-hankkeeseen Kamu Health -yrityksen kumppanina, ja kuntoutumisen tukena käytettiin Kamu Healthin sovellusta ja mittareita, joilla kuntoutusdataa samalla kerättiin FINCOVID-tutkimustietojen lisäksi.

Koronasta kuntoon -hanke (2022–2024)

Tammikuussa 2022 käynnistyi Filhan hallinnoima ja yhteistyössä Hengitysliiton kanssa toteutettava Koronasta kuntoon -hanke. Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa, tukea ja ohjausta pitkäkestoisesta koronataudista (long covid) toipuville aikuisille. Hanke järjestetään STEA-avustuksella ja toiminta on osallistujille maksutonta. Hanke toimii verkossa, Hyväkysymysverkkoalustalla, jossa järjestetään erilaisia verkkokursseja sekä -ryhmiä.

Koronasta kuntoon -avoin verkkokurssi sisältää kattavasti tietoa pitkäkestoisesta koronataudista, siihen liittyvistä oireista sekä niistä toipumisesta ja kuntou-

tumisesta. Avoimen verkkokurssin sisällöt ovat kaikkien käytettävissä ja materiaalia voivat hyödyntää niin terveydenhoitoalan ammattilaiset kuin yksityishenkilötkin.

Hankkeessa järjestetään myös ohjattua toimintaa pitkäkestoisesta koronataudista toipuville. Intensiiviverkkokursseilla osallistujat saavat tietoa, ohjausta ja käytännön harjoitteita fyysisen toimintakyvyn vahvistamiseksi ja mielen hyvinvoinnin tukemiseksi. Yhdeksän viikkoa kestäväillä intensiiviverkkokursseilla järjes-

tetään ryhmätapaamisia Teamsin välityksellä kerran viikossa.

Hankkeen verkkovertaisryhmissä osallistujat pääsevät jakamaan kokemuksiaan tasavertaisesti muiden kanssa, ilman paineita tai odotuksia. Verkkovertaisryhmät kestävät 4–6 kuukautta, ja nekin sisältävät ryhmätapaamisia Teamsin välityksellä. Vuonna 2023 aloitetaan lisäksi vertaisohjaajien koulutuksia sekä jatketaan verkkokurssien ja -ryhmien sisältöjen ja toiminnan kehittämistä yhteistyössä toimintaan osallistuvien kanssa.

TUBERKULOOSIN KUVA MUUTTUMASSA

Tuberkuloositilanne Suomessa on hyvä, mutta muutoksessa. Aiemmin tyypillinen tuberkuloosiin sairastunut on ollut iäkäs, lapsuudessaan tartunnan saanut henkilö. Tuberkuloosin sairastaminen on siirtymässä nuoriin, työikäisiin ja eri riskiryhmiin kuuluviin henkilöihin. Sairastuneiden keski-ikä on laskenut selvästi. Kantaväestöön kuuluvien keski-ikä on 68 vuotta, ulkomaalaistaustaisten 39 vuotta. Vajaa puolet sairastuneista on ulkomaalaissyntyisiä ja heidän osuutensa odotetaan kasvavan. Lääkkeille vastustuskykyinen tautimuoto lisääntyy. Hoito on haasteellisempaa ja sen on tarpeen muuttua yksilöllisemmäksi.

Muuttuva tilanne edellyttää myös uusiutumista. Tarvitaan riskiryhmien erityispiirteet huomioon ottavia toimia, yhteistyötä terveyden- ja sosiaalihuollon, viranomaisten, järjestöjen ja väestön välillä sekä kansainvälistä yhteistoimintaa. Paneuduimme erityiskysymyksiin vetämällä asiantuntijatyöryhmiä, ylläpitämällä terveydenhuollon ja muiden tahojen osamista järjestämällä koulutusta, tekemällä hanketyötä sekä osallistumalla tutkimustoimintaan.

Työntekijöiden tuberkuloositarkastusten edistäminen

Kaksivuotinen hanke edistää työntekijöiden tuberkuloositarkastusten toteutumista Suomessa. Tartuntatautilain 55 § edellyttää työnantajaa vaatimaan sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä alle kouluikäisten hoitotehtävissä toimivilta selvityksen siitä, että nämä eivät sairasta hengityselinten tuberkuloosia. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) suosittaa seuloamaan keuhkotuberkuloosia erittäin korkean ilmaantuvuuden maista tulevilta työntekijöiltä. Suomessa ei ole tarkkaa kuvaa siitä, kuinka nämä seulonnot toteutuvat, mutta toisaalta viime vuosina on todettu tartut-

tavia tuberkuloositapauksia muun muassa lasten varhaiskasvatuksessa ja telakkateollisuudessa.

Hanke kartoittaa tilannetta, tuottaa informaatiomateriaalia ja järjestää koulutusta aiheesta työterveyshuolloille sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä teollisuudessa, jossa työskentelee paljon ulkomaista työvoimaa. Hanke suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä THL:n ja Työterveyslaitoksen kanssa.

Vuonna 2022 hankkeessa rakennettiin valtakunnallista toimintamallia 55§ mukaisten terveystarkastusten toteuttamiseksi ja luotiin siihen liittyvää materiaalia. Aihetta käsittelevään webinaariin osallistui yli 230 kuulijaa. Toiminnan testaus ja kehittäminen jatkuu vuonna 2023.

Teollisuuden työntekijöiden tuberkuloositarkastusten avuksi tuotettiin informaatiomateriaalia, testattiin sitä käytännössä telakalla ja järjestettiin aiheesta webinaarikoulutus. Toiminnot toteutetaan Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hanketuella.

Virtuaaliset tuberkuloosimateriaalit

Aloitimme uuden hankkeen, jossa on tarkoitus hyödyntää virtuaalitekniikkaa tuberkuloosimateriaaleissa. Vuonna 2022 kuvasimme virtuaalikerroksen sairaalan ilmaeristyshuoneessa ja tuberkuloosilaboratoriossa sekä laadimme käsikirjoituksia virtuaalimateriaalien tuottamiseen. Materiaalia hyödynnetään mm. uusissa potilasohjeissa yskösnäytteen antamisesta. Hankkeen toteuttamiseen saimme säätiörahoitusta.

Ohjasimme vaikeahoitoisten potilaiden hoidon toteutumista ja vaikutimme tuberkuloosin valtakunnallisiin suosituksiin

Tuberkuloosin hoidon valtakunnallinen asiantuntijaryhmä antoi konsultaatioapua vaikeahoitoisissa tuber-

kuloositapauksissa potilaita hoitaville lääkäreille keskittyen monilääkeresistentteihin (MDR) ja muuten lääkkeille vastustuskykyisiin tai vaikeahoitaisiin potilaisiin. Filhan johtamaan ryhmään osallistui keuhkosairauksien ja infektiosairauksien erikoislääkäri jokaisesta yliopistosairaalaista, neljä lasteninfektiolääkärinä ja THL:n mykobakteerilaboratorion edustaja. Ryhmän toimintaan saatiin STM:n rahoitus.

Lisäksi Filhalla oli edustus THL:n asettamassa **Valtakunnallisessa tuberkuloosin torjunnan asiantuntijaryhmässä**, jonka tehtävänä on tuberkuloosin seurannan, ehkäisyn ja erilaisten torjuntatoimien koordinoiminen maassamme.

Viestimme tuberkuloosista väestölle monimuotoisesti

Väestölle sekä myös medialle tarkoitettua **tuberkuloosi.fi** -sivuston avulla on mahdollistettu ajantasaisen, monipuolisen ja luotettavan tuberkuloositiedon nopea saatavuus. Terveystieteiden työntekijät ohjaavat lisääntyvästi potilaita, heidän omaisiaan sekä tuberkuloosille altistuneita sivustolle.

Sivusto toimii 10 kielellä. Vuonna 2022 lisäsimmme tuberkuloosi.fi -sivustolle ukrainan- ja romaniankieliset käännökset tuberkuloosiesitteistä. MDR-oppaan jul-

kaisimme myös ukrainaksi. Lisäksi toteutimme viron- ja liettuan-kieliset käännökset yleisesitteestä. Koko sivusto viron- ja kurdinkieliset käännökset valmistuivat 2022. Ajankohtaista-sivulle lisäsimmme tiedotteen tuberkuloositalanteesta Ukrainassa. Asiantuntijat vastasivat Kysy asiantuntijalta -palvelun kautta tulleisiin kysymyksiin.

Tuberkuloosi.fi -sivustoilla käydään ympäri maailmaa, yhteensä käyntejä tilastoitiin yli 170 000 vuodessa. Eniten tietoa etsitään suomen-, englannin-, arabian- sekä venäjänkielisiltä sivuilta aiheista oireet, tartunta, tuberkuloosirokotus ja hoito. Sivuston toimintaa ovat rahoittaneet yksityiset tuberkuloosiyhtiöt.

Tuberkuloosin videovalvotun lääkehoidon kehittäminen jatkuu

Tuberkuloosin lääkehoidon tavoitteena on parantaa potilas, estää lääkille vastustuskykyisen taudin kehittyminen ja ehkäistä tuberkuloosin tarttumista yhteisössä. Suomessa tuberkuloosilääkkeet annetaan potilaalle valvotusti. Tämän toteutus on työlästä sekä potilaalle että terveydenhoitojärjestelmälle. WHO ja vuonna 2020 päivitetty valtakunnallinen TB-ohjelma suosittelivat videovalvottua lääkehoitoa (VST Video Supported Treatment) perinteisen valvotun hoidon tilalle siihen soveltuville potilaille.

Tavoitteena on kehittää potilaille ja henkilökunnalle älylaitteen avulla toteutettava joustava tuki- ja seuranta järjestelmä tuberkuloosin lääkehoidon toteutukseen. Vuonna 2019 aloitettu VST-toiminta jatkui HYKS:n ja TAYS:n keuhkolinikoissa.

Vuonna 2022 jatkoimme VST-hoidon seuranta tutkimuksen tulosten koontia. Tutkimuksessa arvioidaan, miten tuberkuloosihoidon seuranta tablet-laitteen tai älypuhelimien avulla toimii potilaan ja terveydenhuollon näkökulmasta. Kirjoitimme artikkelin tuloksista Infectious Diseases -lehteen ja laadimme käytännön VST-toteutuksesta ohjeistuksen Lääkärilehteen. Tutkimuksen toteutukseen sekä tulosten yhteenvetoon ja ohjeistuksen laatimiseen saimme tukea säätiörahoituksesta.

Vertaistuki – ammatillisen tuen lisäresurssi

Vertaistuesta hyötyvät kaikki lääkehoitoa saavat tuberkuloosipotilaat. Lääkehoito on pitkä (6–18 kk), ja potilas tarvitsee paljon tukea ja motivointia jaksakseen viedä lääkehoidon loppuun asti. Vertaistuki toimii julkisten palvelujen rinnalla, täydentäen ja tukien ammatillista työtä.

Filha käynnisti vertaistukitoiminnan maaliskuussa 2021, jolloin Filhan työntekijä suoritti OLKA Toivo valmennuksen vertaistukijoille, ja toimi tuberkuloosipotilaiden vertaistukihenkilönä. Vuonna 2022 lähdimme mukaan TOIVO-vertaistukisovellukseen. Sovelluksessa on mukana yli 31 järjestöä ja 90 vertaistukijaa. Se on uusi, yhteinen toiminta-alusta eri järjestöille, jossa vertaistukijat edustavat omaa taustajärjestöään tarjoten vertaistukea omille potilasryhmilleen. TOIVO-vertaistukisovellus on maksuton mobiilisovellus, joka mahdollistaa anonyymien yhteydenoton vertaistukijaan, jolloin kynnys yhteydenottoon madaltuu.

Vertaistukitoiminnasta tiedotettiin Filhan omilla sivustoilla, tuberkuloosi.fi-sivustoilla sekä Terveyskylä.fi:n sivustoilla. Vertaistukitoiminta oli näkyvillä syys-

kuussa 2022 pidettävillä Sairaanhoitajapäivillä sekä marraskuussa 2022 Valtakunnallisilla Tartuntatauti-päivillä. Lisäksi vertaistukitoimintaa mainostettiin Filhan järjestämissä koulutuksissa. Tammikuussa 2022 Sairaanhoitaja-lehdessä tiedotettiin Käytännön Vinkki-palstalla aiheesta: "Näin tuet tuberkuloosipotilasta" ja syyskuussa Hengitys-lehdessä julkaistiin vieraskynäteksti aiheesta: "Vertaistukea tuberkuloosiin sairastuneille".

Tuberkuloosivastuuhoitajien verkosto – kollegiaalisen tuen vahvistaja

Tuberkuloosivastuuhoitajien verkostolla on erityinen merkitys kollegiaalisen tuen vahvistajana sekä tuberkuloositietämyksen ja hoitotaitojen ylläpitäjänä. Tuberkuloosivastuuhoitajilla on keskeinen rooli tuberkuloosihoidon kaikissa eri vaiheissa ja siksi heidän ammattaitonsa ylläpito koulutus- ja verkostoitumisseminaareissa sekä kollegiaalisen tuen tarjoaminen vastuuhoitajien kesken on tärkeää.

Tammikuussa 2022 tuberkuloosivastuuhoitajille suunnattiin kysely, joka sisälsi viisi avointa kysymystä vastuuhoitajan työtehtäviin liittyen. Saatujen vastausten tulokset esitettiin toukokuussa 2022 Filhan järjestämällä tuberkuloosivastuuhoitajien koulutus- ja verkostoitumispäivillä. Lisäksi Filhan sivustoille on luotu pysyvä osoite: <https://www.filha.fi/tuberkuloosi/tuberkuloosivastuuhoitajien-verkosto/>, jonka kautta tiedotetaan kokouksista, koulutuksista ja ajankohtaisista asioista. Verkostoon liittyi vuoden aikana uusia jäseniä, ja tällä hetkellä jäsenmäärä on neljäkymmentäviisi.

KEUHKOHOITAJAVERKOSTO – TUKEA KEUHKOSAIRAUKSIEN HOITOTYÖHÖN

Keuhekohoitajaverkostomme kehittyi ja laajentui edelleen. Verkostoon liittyi keuhkosairauksia hoitavia sairaanhoitajia eri puolilta Suomea sekä

erikoissairaanhoidosta että perusterveydenhuollosta. Verkoston ensimmäinen kokous järjestettiin Valtakunnallisten Keuhko- ja allergiapäivien yhteydessä.

VIDEOKIRJASTO

VIDEOKIRJASTO ON AMMATTILAISIA VARTEN

Videokirjasto on terveydenhuollon ammattilaisille tarkoitettu täydennyskoulutusfoorumi, josta löytyy tietoa eri keuhkosairauksista, allergioista sekä tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoidosta lyhyiden videoluentojen muodossa. Videokirjasto aloitettiin kattamaan pandemia-ajan koulutustarvetta, mutta suosittuna koulutustapana siitä on muotoutunut pysyvä toimintamuoto, jota on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessakin.

Kävijöitä oli yhteensä 2520 (1.3.2021–15.12.2022). Fimnet-tunnuksilla kirjautumisia oli vuoden 2022 aikana yhteensä 653 eli myös lääkärit ovat löytäneet Videokirjaston hyvin.

Vuoden 2022 aikana kirjasto täydentyi ja laajeni uusilla teemoilla. Joissakin sairaanhoitopiireissä Videokirjaston linkki on lisätty ammattilaisten intranettiin. Kirjastossa on yhteensä noin 140 videota. Suosituimmat videot on katsottu jo yli tuhat kertaa.

Videokirjasto vaatii tunnistautumisen. Näin voimme taata, että kirjasto on Valviran rekisteristä löytyvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten käytössä. Projekti on rahoitettu yritysyhteistyöllä.

Aikuisen astma

Videot on sijoitettu aihepiireittäin allaolevaan haitariin. Voit avata tai sulkea tason painamalla hiirellä punaista palkkia.
Aikuisen astma -osion sisällysluettelo (A4 pdf, avautuu erilliseen välilehteen.)

Milloin epäilen astmaa (oireet)

Milloin epäilen astmaa

Minkälainen sairaus astma on. Miten astma oireilee ja mikä sairautta p
olemassa.
Kesto: 06:23

Miten astmadiagnoosi tehdään

Astman hoito

KANSALLINEN SISÄILMA JA TERVEYS -OHJELMA

Filha vastaa STM:n rahoittamassa Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelmassa 2018–2028 terveydenhuollon ammattilaisten kouluttamisesta. Tavoitteena on lisätä tietoa sekä vahvistaa terveydenhuollon ammattilaisten osaamista sisäympäristössä oireilevan potilaan hoidossa. Ohjelman yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Vuonna 2022 Filha tarjosi **koulutusta** yhteensä kahdeksassa koulutustilaisuudessa, joissa kohderyhmänä oli terveydenhuollon ammattilaiset (mm. alueellisilla sairaanhoitopiirikohtaisilla koulutuspäivillä sekä lääketiedepäivillä). Yksi webinaari oli ruotsinkielinen. Lisäksi Filha oli mukana viidessä tilaisuudessa, joissa oli laajempi kohdeyleisö.

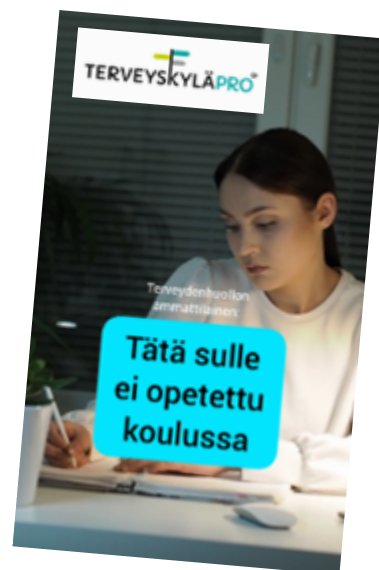
Pääasialliseen kohderyhmään kuuluivat sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa työskentelevät terveydenhuollon ammattilaiset. Koulutuksissa painotettiin sisäilmaan liitetyn oireilun monitekijäisyyttä sekä potilaan kohtaamista niin lääkärin kuin hoitajan näkökulmasta. Yhteensä vuonna 2022 koulutettiin noin 400 terveydenhuollon ammattilaista.

Filha oli mukana Sisäilmastoseminaarissa posteriesityksellä ”Hoito ja tuki sisäilmaoireilijoille terveydenhuollossa – Jatkohaastattelu perusterveydenhuollon johdolle ja keuhkosairauksien ylilääkäreille”. Osallistuimme kesällä 2022 Terveet tilat -verkostotapaamiseen, jossa aiheena oli terveydenhuollon toimintamallit sisäilmatilanteissa. Filhan ja Työterveyslaitoksen asiantuntijat suunnittelivat tapaamisen sisällön ja esittelivät aiemmin toteutettujen selvitysten tuloksia.

Kesällä 2022 oli myös kansainvälinen Indoor Air -konferenssi Kuopiossa, jonka suunnittelutyöryhmässä Filhan pääsihteeri oli mukana. Lisäksi Filhan asian-

tuntijaylilääkäri valmisteli ja toteutti konferenssin työpajaan esityksen. Syksyllä 2022 Työterveyslaitoksen, THL:n ja Filhan asiantuntijat suunnittelivat Sotehyennakointiryhmän tapaamisen sisällön ja pitivät aiheesta ”Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma ja näkökulmia henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja hyvään sisäympäristöön” -alustuksen, jonka pohjalta käytiin keskustelua.

Terveydenhuollon ammattilaisten sisäilmaverkostoa osallistettiin kyselyllä toiminnan kehittämiseen liittyen. Lisäksi Filhan verkkosivuilta löytyvän Videokirjaston videoluentoja tarkastettiin sisäilmaan liittyen. TerveyskyläPRO-alustalle tuotettua verkkokurssia täydennettiin uusilla moduuleilla syksyllä 2022. Verkkokurssin markkinointia painotettiin syksyllä 2022. Verkkokurssista tuotettiin myös esittelyvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=QDaC1bvpo4Q>

VALTAKUNNALLINEN KEUHKOSYÖPÄOHJELMA

Filha on ollut mukana perustamassa uutta Valtakunnallista Keuhkosyöpäohjelmaa yhteistyössä keuhkosyöpätyöryhmän ja yliopistosairaaloiden kanssa. Ohjelman tavoitteena on keuhkosyövän diagnostiikan ja hoidon parantaminen Suomessa, sillä valitettavasti keuhkosyövän ennuste on Suomessa huomponpi verrattuna muihin Pohjoismaihin. Lisäksi keuhkosyöpä on suurin syöpäkuolemien aiheuttaja Suomessa.

Filha ry vastaa ohjelman koordinoinnista, koulutuksesta ja toteutuksesta.

Vuonna 2022 aloitettiin kymmenvuotisen Valtakunnallisen Keuhkosyöpäohjelman valmistelu. Vuoden aikana koottiin keuhkosyöpäohjelman työryhmä sekä pidettiin ohjelman virallinen aloituskokous. Lisäksi kartoitimme keuhkosyövän diagnostiikan ja hoidon toteutumista silloisilla ERVA-alueilla.

TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEIDEN KÄYTÖN VÄHENTÄMINEN JA LOPETTAMISEN TUKI

Filhassa on pitkään tehty johdonmukaista työtä tupakoimattomuuden edistämiseksi ja tupakkavieroituksen kehittämiseksi. Väestön tupakointi on vähentynyt, mutta nuuskan käyttö on lisääntynyt erityisesti miehillä. Naisilla nuuskan käyttö on vähäistä, ja nuorten parissa (14–20 v.) on vähentynyt. Perinteisen tupakoinnin rinnalle on tullut uudempiä tupakka- ja nikotiinituotteita kuten sähkösavukkeet ja nikotiinipussit.

Tuimme terveydenhuollon osaamisen päivittämistä järjestämällä webinaareja. Aloitimme työn yleisen tupakkavieroituksen puheeksi oton ja hoidon verkkokurssin kehittämiseksi sosiaali- ja terveydenhuollolle. Vaikutimme tupakkapolitiikkaan yhteistyössä muiden julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Osallistuimme Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisen työryhmän toimenpide-ehdotusten laatimiseen.

Tiettyihin kohderyhmiin kohdentuvissa hankkeissamme tuemme käytöksenmuutosta tarjoamalla tietoa ja motivaatiota tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamispäätöksen valmisteluun ja tekoon sekä tukea ja työkaluja lopettamisprosessin ajaksi. Osana Helsingin kaupungin kanssa tehtävää yhteistyötä tuotettiin materiaalia ja tehtiin koulutusvideo tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi ottoon sosiaali- huollossa sekä toteutettiin lopettamisen tuen verkko-ryhmä vuoden 2022 aikana.

Irti nuuskasta -hanke (2019–2025)

Filhalla ja Puolustusvoimilla on ollut tupakoimattomuuteen liittyvää yhteistyötä vuodesta 2013. Vuoden 2019 alusta käynnistyi STEAn rahoituksella **Irti nuuskasta -hanke**, joka tähtää varusmiesten nuuskan käytön vähentämiseen. Hankkeen tavoitteina on tarjota varusmiehille tietoa nuuskauksen vaikutuksesta ter-

veyteen ja toimintakykyyn sekä esim. omaan taloudelliseen tilanteeseen, motivoida varusmiehiä lopettamaan nuuskan käyttö tai vähentämään sitä, tarjota tietoa, taitoja ja työkaluja oman lopettamisprosessin tueksi sekä tarjota taitoja pitää yllä lopettamispäätös. Lisäksi hanke tarjoaa Puolustusvoimille asiantuntemustaan tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön liittyen esim. materiaalituotannossa ja koulutuksissa.

Koronapandemiasta johtuen alkuvuonna 2022 toimittiin yksinomaan verkkoympäristöissä ja sosiaalisessa mediassa eikä kohtaavaa toimintaa varuskunnissa ollut. Hankkeen verkkosivuilta löytyy sähköisiä työkaluja ja muuta materiaalia lopettamien tueksi. Keskeisenä tuotoksena ja viestintäkanavana vuoden aikana toimi hankkeen Instagram-tili tjoNuuskalle. Tilitä tuotettiin sisältöä tukemaan nuuskan käytön lopettamista kampanjoiden, videoiden ja kuvien muodossa. Loppuvuonna varuskunnat alkoivat avautua ja myös kohtaavaa toimintaa pystyttiin järjestämään.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentäminen Helsingin kaupungin kotiin vietävissä palveluissa (2021–2022)

Hanketoimet keskittyivät kotiin vietävien palveluiden henkilöstön oman tupakoinnin lopettamisen tukemiseen ja keinoihin tukea asiakkaiden tupakoinnin lopettamista. Järjestimme yhdeksän lähikoulutusta kotiin vietävien palveluiden henkilöstölle, koulutuksen lähiesihenkilöille ja sparraajakoulutuksen henkilöille, jotka haluavat tukea muita lopettamaan työyhteisössään. Koulutukset toteutettiin lähikoulutuksina ja osallistujia oli yhteensä noin 160. Lisäksi tuotimme materiaalia sekä henkilöstön omaan tupakoinnin lopettamisen tueksi että asiakkaiden tukemiseen yhteistyössä Työterveys Helsingin ja Helsingin tupakkaklinikan kanssa. Hanke oli Helsingin kaupungin soten rahoittama.

Pikkutöppösistä onnistumiseen -hanke (2021–2024)

Vuonna 2021 käynnistyneessä Pikkutöppösistä onnistumiseen -hankkeessa on tarkoitus tukea vauvaa odottavia ja pikkulasten vanhempia tupakoinnin lopettamisessa. Vuoden 2022 tammikuussa hankkeen verkkosivut, ryhmä – ja yksilöchat avautuivat kohderyhmälle. Hankkeen anonyymeissa chat-palveluissa ja verkkosivuilla keskitytään vauvaa odottavien ja vanhempien lopettamismotivaation ja pystyvyyden tunteen kasvatamiseen.

Pikkutöppöset.fi-sivustolla on tarjolla materiaalia tupakoinnin lopettamisen tueksi työkalujen (mm. niko-

tiiniriippuvuudesta, nikotiinituotteiden hyöty-haitta-erittely) ja infograafien muodossa.

Pikkutöppösistä onnistumiseen -hankkeessa kirjoitettiin Terveydenhoitaja- ja Kätilölehteen artikkelit tupakoinnin lopettamisesta raskauden aikana ja pikkulapsiarjessa. Hankkeen työntekijät vierailivat myös kohderyhmää tavoittavien ammattilaisten koulutuspäivillä ja muissa tapahtumissa kertomassa hankkeen toiminnoista. Hankkeen sosiaalisen median kanaviin on tuotettu tietoa mm. tupakoinnin lopettamiseen valmistautumisesta ja vieroitusoireista. Some-kanavissa on ollut esillä myös kokemusasiantuntijoiden tarinoita tupakoinnin lopettamisesta.

VIREÄMPI AMMATTIKULJETTAJA - HANKE (2020-2022)

Hankkeen viimeisenä vuotena pääsimme jalkautumaan yhteistyöyritysten (Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne, Nobina Finland ja Pohjolan Liikenne) varikoille tapaamaan kuljettajia. Varikkokäynneillä (51 kpl) tapasimme kaikkiaan 1179 kuljettajaa, joille tarjosimme mahdollisuuden tehdä terveyden ja hyvinvointiin liittyviä mittauksia. Mittaustulosten pohjalta kuljettaja sai ohjausta ja käytännön vinkkejä uniterveytensä parantamiseen.

Kuljettajille tarjottiin käytännön ohjausta vireämpään arkeen myös ruuanlaitto- ja ryhmäliikuntatuokioiden muodossa. Moni kuljettaja motivoitui panostamaan riittävään uneen tai lisäämään fyysistä aktiivisuutta seurattuaan arkitottumuksiaan hankkeen lainaamalla Exsed-mittarilla.

Hankkeen ylläpitämä Kuljettajien VIMMA-ryhmä Facebookissa kokosi yhteen 1500 ammattikuljettajaa ympäri Suomen. Lisäksi kirjoitimme kuljettajien hyvinvointiteemaan liittyviä artikkeleita kuljettajia tavoitaviin ammattiliittojen jäsenlehtiin.

KOULUTUSTA TERVEYDENHUOLLON AMMATTILAISTEN TYÖN TUEKSI

Vuoden 2022 aikana järjestettiin monipuolisesti koulutusta pääsääntöisesti terveydenhuollon ammattilaisille sekä sosiaalihuollolle. Koulutus- ta järjestettiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Koulutukset järjestettiin enenevässä määrin taas läsnäolotilaisuuksina, mutta myös verkossa sekä hybridinä. Verkossa toteutettiin eriteemaisia webinaareja sekä verkkokursseja. Verkkoon tuotettiin myös erilaisia verkkomateriaaleja sekä sähköisiä työkaluja.

Koulutustapahtumia oli yhteensä noin kolmisenkymmentä. Koulutuksiin osallistui n. 2400 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista sekä muita ammattilaisia. Osa koulutuksista oli Filhan omia koulutuksia ja osa järjestettiin yhteistyössä valtakunnallisten tai paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Valtakunnalliset koulutustapahtumat

Valtakunnallisista koulutuksista järjestettiin Valtakunnalliset Keuhko- ja allergiapäivät syyskuussa (n.100 osallistujaa), Keuhkosityöpäpäivä lääkäreille lokakuussa (n. 40 osallistujaa) sekä XXXIV Valtakunnalliset Tartuntatautipäivät marraskuussa (n. 300 osallistujaa). Koulutukset järjestettiin pääsääntöisesti paikan päällä, osin hybridinä.

Muut koulutustapahtumat

Sairaanhoidopiirien keuhkoyksiköiden kanssa järjestettiin alueellisia koulutuksia seitsemän kappaletta ja osallistujia näissä oli yhteensä noin 450. Webinaareja

astmasta, keuhkohtaumataudista ja keuhkosityöväs- tä järjestettiin yhteensä viisi kappaletta ja osallistujia oli 650.

Tupakka- ja nikotiiniteemaisista koulutuksista järjestettiin sekä keväällä että syksyllä Tietoa tupakka- ja nikotiinivieroituksesta -webinaarisarja tukemaan tupakastavieroitustyötä. Webinaareihin osallistui noin 80 terveydenhuollon ammattilaista. Myös muita teeman liittyviä koulutuksia järjestettiin.

Tuberkuloositeemaisia koulutuksia järjestettiin useita. Koulutuspäivä erikoistuville lääkäreille toteutettiin maaliskuussa ja syyskuussa puolestaan järjestettiin ”Miten tuberkuloosia voidaan torjua teollisuuden alan työpaikoilla?” -webinaari. Kesäkuussa toteutettiin kansainvälinen EACCTB-kurssi. Tartuntatautilain mukaiset TB tarkastukset sote-alalla ja varhaiskasvatuksessa -webinaari järjestettiin marraskuussa.

Myös sisäilmateemaisia koulutuksia järjestettiin useampia ja koulutuksiin osallistui yhteensä 400 terveydenhuollon ammattilaista.

Valtakunnalliset
TARTUNTATAUTIPÄIVÄT

KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA

Kansainvälinen tuberkuloosikurssi

Kansainväliset tuberkuloosikurssit ovat olleet tärkeä osa Filhan kansainvälistä toimintaa. Olemme osallistuneet **European Advanced Course in Clinical Tuberculosis -kurssin** toteutukseen vuosittain yhdessä eurooppalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa (Tuberculosis Network European Study Group Clinical Trials (TBNet), KNCV Tuberculosis Foundation ja Karolinska Institutet). Filha vastasi seitsemännen kurssin järjestelyistä ja isännöi kurssia kesäkuussa 2022.

Videovälitteinen tuberkuloosihoito Puolassa

Filha osallistui WHO:n toimeksiannosta tuberkuloosin videovalvotun lääkehoidon (VST, Video Supported Treatment) kehittämiseen Puolassa. YK:n pakolaisjärjestön mukaan yli 1,5 miljoonaa ukrainalaista on paennut Puolaan Venäjän aloitettua laajamittaisen hyökkäyksen Ukrainaan helmikuussa 2022. Joukossa on sekä tavallista mutta myös lääkelle vastustuskykyistä tuberkuloosia sairastavia, joiden kanssa Puolan sairaalapainotteinen tuberkuloosijärjestelmä on vaikeuksissa. WHO:n Varsovan toimiston kutsumina Filhan asiantuntijat osallistuivat Puolassa tilannekuvan muodostamiseen ja VST:n käyttöönoton suunnitteluun sekä tuottivat VST ohjeistusta ja webinaariesityksen aiheesta.

TUTKITTU TIETO OSAAMISTA EDISTÄMÄSSÄ

Filhan toteuttamissa hankkeissa kertyy tietoa hankkeisiin liittyvistä teemoista. Tämän tiedon hyödyntämistä tutkimuskäytössä on edistetty ja näin pyritty saamaan toimintoihin liittyvä arvokas tieto välitetyksi myös muiden käyttöön. Filha käyttää tutkittua tietoa kaiken toimintansa lähtökohtana ja ohjaavana tekijänä. Laaja-alainen **keuhkosairauksiin ja niiden riskitekijöihin, koronavirusinfektioon sekä tuberkuloosiin liittyvä tutkimustyö** on käynnissä, ja tukea sen toteuttamiseen haetaan tutkimustoimintaa tukevista säätiöistä.

COVID-19 ja nikotiini -tutkimushanke

Tutkimuksessa olemme analysoineet Suomen koronaepidemian aikaista tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden myyntiä sekä suomalaisten tupakointitottumusten muutosta epidemian eri aikoina ja tarkastelleet eri rajoitustoimien vaikutusta näihin. Aineisto on analysoitu vuosien 2021–2022 aikana ja kansainvälisen artikkeli kirjoitettiin toimintavuoden aikana. Sekä tupakan että nikotiinikorvaustuotteiden ostomäärät nousivat selvästi koronarajoitusten myötä. Eniten kasvua oli huomattavissa nikotiinipussien myynnissä. Tutkimus toteutettiin säätiörahoituksella.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentäminen Puolustusvoimissa (2019–2022)

Tämän tutkimus- ja kehittämishankkeen tavoitteena on osoittaa nikotiinituotteiden ja erityisesti nuuskan käytön vaikutus varusmiesten terveyteen ja suorituskykyyn sekä lisätä Puolustusvoimien terveydenhuollon ja muun henkilökunnan tietoa tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön haitoista. Varusmiestutkimuksen aineiston keruu loppui kesäkuussa 2022.

Syksyn 2022 aikana aineistoa puhdistettiin ja lopullinen aineisto tulee tutkimusryhmän käyttöön Tilaustokeskuksen FIONA etäkäyttöjärjestelmän kautta keväällä 2023. Alustavat tulokset viittaavat siihen, että varusmiesten nuuskaaminen on edelleen lisääntynyt. Nuuskauksesta on tupakointiin verrattuna vähän tutkimustietoa. Nuuskaus on yleisintä nuorten miesten parissa ja varusmiesikäisten nuuskauksen tutkimus tarjoaakin arvokasta tutkimustietoa toistaiseksi liian vähän tutkitusta aiheesta.

Vuoden aikana kirjoitettiin yksi kansainvälinen tieteellinen artikkeli varusmiesten nuuskaamisesta. Hanke saa tukea säätiörahoituksesta.

RECIPE Vastustuskykyinen kaupunki: Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä

RECIPE-hankkeessa tutkitaan kaupunkiympäristöjen roolia ja kaupunkisuunnittelun mahdollisuuksia tartuntatautien ennaltaehkäisyssä ja siten pandemioiden torjunnassa. Monitieteinen hanke yhdistää ja hyödyntää ympäristötutkimuksen, ympäristöterveyden, terveyshistorian, informaatiotutkimuksen, kansanterveyden ja kaupunkisuunnittelun tutkimusta. Hanke sitouttaa ja siihen osallistuu kansalaisia, yrityksiä, eri alojen asiantuntijoita ja päättäjiä. Pää toteuttaja on

Oulun yliopisto. Muita toteuttajia ovat LUKES, Oulun diakonissalaitos ja Filha.

Syksyn 2022 aikana toteutettiin haastattelututkimus, jossa tarkasteltiin julkisten toimijoiden kansalaisille suunnattua koronaviestintää pandemian aikana (2020–2022). Haastattelujen tulosten pohjalta tullaan analysoimaan kokemuksia ja käsityksiä viestintäprosesseista sekä kokoamaan näkemyksiä siitä, miten viestintä tulisi toteuttaa vastaavissa kriisitilanteissa. Haastateltaviksi pyydettiin keskeisiä päättäjiä, asiantuntijoita ja ammattiviestijöitä organisaatioista, kuten STM, Sisäministeriö, THL, TTL. Lisäksi haastatteluihin kutsuttiin edustajia osasta sairaanhoitopiirejä, yliopistoja ja aluevirastoja. Haastattelujen analysointi ja koonniti toteutetaan vuoden 2023 aikana.

ILMIRA – Ilmanvaihtojärjestelmien mitoituksen joustavuus rakennuksen ylälämpenemistä ja aerosolilevitteisiä infektioitauteja vastaan

Osallistuimme Aalto-yliopiston vetämään valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeeseen. Selvitimme julkaistun kirjallisuuden pohjalta virusmäärän merkitystä influenssa- ja koronavirusinfektion tarttumiseen ja taudin vaikeusasteeseen. Filhan roolina hankkeessa on arvioida kahta esimerkkitautila käyttäen aerosolivälitteisten infektioiden osalta virusmäärien vaikutusta tautiin ja ilmanvaihtoon liittyvien ratkaisuiden merkitystä terveydelle infektiosairastavuuden kannalta.

Liitteessä 1 on Filha ry:n julkaisuluettelo vuodelta 2022.

TOIMIMME AKTIIVISESTI YHTEISTYÖVERKOSTOISSA

Osallistuimme Suomen **Tarttumattomat sairaudet -verkoston** toimintaan. Verkostoon kuuluvat Aivoliitto, Diabetesliitto, Filha, Hengityслиitto, Sydänliitto ja Syöpäjärjestöt sekä Lääkäriseura Duodecim. Verkoston tavoitteet ovat yhteneväiset kansainvälisten WHO:n asettamien ja Suomalaisen Lääkäriseura Duodecimin konsensuslausumassa 2017 esitettyjen tavoitteiden kanssa tarttumattomien sairauksien ehkäisystä. Verkosto tekee yhteistyötä STM:n ja THL:n kanssa.

Vaikutimme **Savuton Suomi 2030 -verkoston** työhön toimimalla tupakkavieroituksen asiantuntijaryhmän puheenjohtajatahona ja tieteellisen asiantuntijaryhmän sekä ohjausryhmän jäsenenä. Toimimme STESO ry:n **Tupakaton sote -verkoston** kansainvälisen toiminnan vastuutahona, olimme toteuttamassa tupakoinnin lopettamisen tuen laadun ja arvioinnin kehittämistä valtakunnallisesti ja toimimme **STEA:n rahoitusta saaneiden tupakoimattomuutta edistävien hankkeiden järjestöverkostossa (Jänis-verkosto)**. Toimimme Helsingin kaupungin ylläpitämän Savuton Helsinki -verkoston jäsenenä.

Filha toimii erikoissairaanhoidossa toimivien hoitotyön ammattilaisten käynnistämässä **Keuhkohoitaja-**

verkostossa yhteistyökumppanina ja verkoston ylläpitäjänä. Verkosto pyrkii edistämään jäseniensä ammattitaitoa järjestämällä alueellista ja valtakunnallista koulutusta ja parantamalla hyvien käytäntöjen leviämistä eri keuhkoyksiköiden välillä. Keuhkohoitaja-verkosto osallistui hoitotyön osalta valtakunnallisten Keuhkopäivien suunnitteluun.

Kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa toiminta **WHO:n, The Unionin (International Union Against Tuberculosis and Lung Disease) ja ECDC:n (Euroopan tartuntatautivirasto)** kanssa antoi Filhalle näkyvyyttä ja ajankohtaista tietoa tuberkuloosista ja muista keuhkosairauksista. Hallituksen edustajat, valtuuston puheenjohtaja ja pääsihteeri vierailivat WHO:lla Genevessä keskustelemassa yhteistyöstä ja Filhan strategian valmistelusta.

Osallistuimme KNCV Tuberculosis Foundation:in TSRU -tutkimus- ja seurantaryhmään ja WHO:n alaisuudessa toimivan GARD:in (Global Alliance against Chronic Respiratory Diseases) toimintaan.

Osallistuimme Pohjoisen ulottuvuuden toimintaan HIV, TB and Associated Infections -asiantuntijaryhmässä ja osallistuimme Barentsin tuberkuloosiohjelman toimintaan STM:n nimeämänä jäsenenä.

TIEDOTUSTOIMINTA

Filhan viestintää toteutettiin verkkosivujen, sosiaalisen median kanavien ja uutiskirjeiden kautta. Sosiaalisen median kanavissa (mm. Facebook, Twitter, YouTube, Instagram ja LinkedIn) tiedotettiin pääsääntöisesti koulutustoiminnasta ja muista ajankohtaisista teemoista. Myös hankkeet ja kampanjat saivat näkyvyyttä.

Uutiskirjeitä toimitettiin noin kerran kuukaudessa. Tiedotepalvelu ePressin kautta tiedotettiin tuberkuloosista ja uniapneasta. Tuberkuloosi.fi -sivustolle tuotettiin uutta sisältöä.

Hankkeet viestivät teemoistaan monin eri tavoin viestintäkanavissaan. Hankkeissa mm. tuotettiin artikkeleita, blogikirjoituksia, osallistuttiin keskustelutilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä tehtiin laajamittaisesti verkko- ja someviestintää.

Medianäkyvyyttä saatiin kirjoittamalla artikkeleita eri julkaisuihin, mm. Lääkäri-, Sairaanhoidaja-, Hengitys-, Terveystoiminta- ja Kätilölehtiin sekä ammattiliittojen jäsenlehtiin. Helsingin Sanomissa puolestaan oli artikkeli Recipe-hankkeesta.

Tiedotustoimintaa toteutettiin myös yhteistyössä muiden järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

TALOUS

Yhdistyksen hanke- ja koulutustoimintaa ovat toimintavuonna tukeneet STEA, STM, Sisäministeriö, UM, THL, yksityiset säätiöt ja yritykset. Omarahoitusosuus ja osa toiminnan kuluista on katettu yhdistyksen sijoitustoiminnan tuotoilla. Haasteena jatkossa on yleinen taloudellinen tilanne ja sen mukanaan tuomat riskit sijoitusomaisuudelle ja vuokratuotoille.

Yhdistyksen varsinaisen toiminnan tulot olivat 1 234 465 € ja kulut 1 707 728 €. Merkittävä osa kuluista katettiin omarahoituksella. Toimintavuoden tulos oli 385 893 €.

Sijoitusomaisuuden tuotto vuonna 2022 oli odotettua parempi. Tämä johtui tarpeesta muokata salkun sisältöä muuttuneessa sijoitustilanteessa. Filha painottaa sijoituksissaan erityisesti vastuullisen sijoittamisen periaatteita ja tämä on huomioitu muuttuneessa sijoitusomaisuuden koostumuksessa. Salkussa olevista rahastoista on suljettu pois kaikki yhtiöt, joiden

liikevaihdosta yli 5 % tulee seuraavilta toimialoilta: fossiiliset polttoaineet, aseptit, tupakka, alkoholi, uhkapelit, aikuisviihde ja kannabis.

Sijoitusomaisuuden vuosittaista tuottoa tarvitaan mahdollistamaan yhdistyksen tärkeää kansanterveys-työtä. Tämän vuoksi tavoitteena on sijoitusomaisuuden arvon ja siten tuoton turvaaminen yhdistyksen toiminnan mahdollistamiseksi. Toimintavuoden tulos siirretään ylijäämä/alijäämätilille. Sillä turvataan jatkovuosien yleishyödyllisen toiminnan merkittävä vuosittainen omarahoitusosuus toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

Toimintavuonna työtään jatkoi Filhan taloustyöryhmä, jonka jäseniä ovat hallituksen puheenjohtaja Jaakko Herrala, hallituksen jäsen Hannele Pokka, pääsihteeri Tuula Vasankari ja talousvastaava Eine Kuosmanen-Hammar. Työryhmä kokoontui toimintavuoden aikana kuusi kertaa.

HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Valtuusto, hallitus ja tilintarkastajat

VALTUUSTO

Puheenjohtaja Asko Järvinen
Varapuheenjohtaja Lauri Lammi

<i>Varsinaiset jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Marina Erhola	Viveca Bergman
Sirkku Grierson	Susanna Aalto
Aulikki Heinonen	Airi Sinikumpu
Heikki Koskela	Arja Viinanen
Lauri Lammi	Markku Heliövaara
Eeva-Liisa Moilanen	Christina Leinonen
Anne Pietinalho	Leena Tuomisto
Matti Rautalahti	Maria Danielsson
Petri Ruutu	Hanna Soini
Riitta Rainio	Tiina Mattila
Sari Viinikainen	Tarja Lounasvaara

HALLITUS

Puheenjohtaja Jaakko Herrala
Varapuheenjohtaja Leila Lehtomäki

Jäsenet

Veli-Jukka Anttila
Jouni Hedman
Riitta Kaarteenaho
Hannele Pokka
Pekka Puska

TILINTARKASTAJAT

Varsinaiset

KHT Kirsi Aromäki
KHT Sanna Riihentupa

Varatilintarkastajat

KHT Alexandra Gallen
KHT Jyri Salojuuri

Yhdistyksen valtuusto kokoontui sääntömääräisiin keuhkokuusiin. Yhdistyksen hallitus piti kahdeksan kokousta.

Yhdistyksen jäsenmäärä vuonna 2022 oli 106. Tarkoituksena on edelleen lisätä Filhan tunnettavuutta ja laajentaa jäsenhankintaa mm. keuhkolääkäreiden keskuudessa.

Yhdistyksen henkilökunta

Aro Miia, asiantuntijaylilääkäri
Abdulla Hama Salih, Krista, terveyden edistämisen asiantuntija
Daniela Eklund, tutkijatohtori, määräaikainen 4.7.–31.12.2022
Granlund Heli, hanketyöntekijä, määräaikainen 1.1.–31.12.2022
Heinikari Tuuli, asiantuntijaylilääkäri, 16.11.2022 saakka
Helander Marianne, projektivastaava
Keijälä Salla-Maaret, hanketyöntekijä, määräaikainen 1.1.–31.12.2022
Kuosmanen-Hammar Eine, talousvastaava
Lammi Anelma, projektivastaava
Pyykkölä Päivi, koulutuspäällikkö
Rajalahti Iiris, asiantuntijaylilääkäri, määräaikainen 1.1.–31.12.2022
Renkola Hanna, projektivastaava
Riikonen Katja, hankevastaava
Ryynänen Herkko, hankevastaava, määräaikainen 1.1.–31.12.2022
Sandström Patrick, erityisasiantuntija
Tuominen Kati, hanketyöntekijä, määräaikainen 14.2.–31.12.2022
Vasankari Tuula, pääsihteeri
Vauhkonen Mikko, projektisuunnittelija

Yhdistyksen hankkeissa ja koulutuksissa käytettiin lisäksi konsultteja.

TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

Yhdistyksen toiminta keskittyy keuhkosairauksien ennaltaehkäisyyn ja hoidon kehittämiseen. Koronapandemia on osoittanut keuhkojen toimintaa vakavasti heikentävien infektioiden merkityksen. Ahtaavat keuhkosairaudet ovat merkittäviä kansansairauksiamme eikä niiden vähentymisestä ole näyttöä. Tuberkuloosin kuva on muuttumassa ja tietotaidon ylläpitäminen sen suhteen on tarpeen. Kansallinen Savuton Suomi 2030 -tavoite vaatii vielä runsaasti toimenpiteitä ja työtä. Allergioiden ehkäisyssä suunta on muuttunut ja uudet näkemykset etenevät, mutta niiden aiheuttama kuormitus on vielä suurta. Sisäilmaoireilu vaatii ammattilaisten työn tukemista. Työkenttäsiis riittää.

Filhan toiminnasta valtaosa toteutuu hankerahoituksella. Uusien hankkeiden rahoituksen saamiseen

liittyy riskejä, jotka pyritään minimoimaan tekemällä korkealaatuista työtä ja siten osoittamalla yhdistyksen kyky toteuttaa hankkeita panostamalla hankkeiden huolelliseen suunnitteluun ja keskittymällä kansanterveydellisesti merkittäviin keuhkoterveyttä parantaviin osa-alueisiin ja toimenpiteisiin.

Terveystieteiden kentällä tapahtuvat muutokset, etenkin hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen, korostavat rooliaamme keuhkosairauksien ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Tällä tähtääme keuhkosairauksin aiheuttaman tautitaakan vähentämiseen ja terveydenhuollon toiminnan tukemiseen. Yhteistyö, verkostoituminen ja uusien toimintamenetelmien kehittäminen takaavat ajantasaisuuden. Yhdistyksen toiminta vaatii asiantuntevaa ja sitoutunutta henkilökuntaa sekä suuntalinjoja viitoittavaa luottamushenkilöjohtoa.

- Aro M, Sandström P. *Tupakoinnin lopettamisen myönteiset terveysvaikutukset*. Kirjassa: Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus. Duodecim 2022.
- Granlund H, Lammi A.; *Nuuska, nikotiini ja suorituskyky*. Sotilasurheilulehti. 2022: 1.
- Granlund H, Salonen J, Markkula J, Ruokolainen O, Sandström P, Ollila H. Tupakoinnista ja alkoholin käytöstä tarvitaan rakenteisesti kirjattua tietoa. Suom Lääkäril 2022; 77 : e32621 www.laakarilehti.fi/e32621.
- Granlund H, Salonen J, Markkula J, Ruokolainen O, Sandström P, Ollila H (2022) Laaturekistereissä tarvitaan tietoa tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä alkoholin käytöstä. Tutkimuksesta tiiviisti 8/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Günther G, Guglielmetti L, Leu G, Lange C, van Leth F, Hafizi H, Khachatryan N, Aroyan H, Kabasakalyan E, Knappik M, Skrahina A, Klimuk D, Nikolenka A, Muylle I, Milanov V, Velkovska D, Tarinska N, Bachiyka E, Jankovic M, Pieridou D, Adamide T, Nicolaou N, Vasakova M, Sukholytka M, Kopecká E, Bengård Andersen Å, Bek Folkvardsen D, Svensson E, Danilovits M, Kummik T, Vasankari T, Fréchet-Jachym M, Nahmiash A, Togonidze T, Avaliani Z, Kinkladze I, Aspindzelashvili R, Bichashvili T, Losaberidze G, Merabishvili T, Kalsdorf B, Manika K, Tsiakitzis K, Bakos A, Aegisdóttir T, Michelsen G, Karlsdóttir K, McLaughlin A-M, Fitzgibbon M, Chemtob D, Codecasa LR, Ferrarese M, Torri S, Gjocaj M, Kuksa L, Davidaviciene E, Gil Wirtz, Perrin M, Asciak A, Chesov D, de Lange W, Akkerman O, Poposka B, Mack U, Jensenius M, Kvalvik L, Torunn Mengshoel A, Kruczak K, Duarte R, Ribeiro N, Ibrahim E, Kaluzhenina A, Barkanova O, Pesut D, Solovic I, Svetina P, de Souza-Galvão M-L, Millet J-P, Casas X, Vives M, Bruchfeld J, Dalemo P, Jonsson J, Aeschbacher K, Keller P, Özkara S, Tiberi S, Chen C, Terleeva Y, Dudnyk A. Availability and costs of medicines for the treatment of tuberculosis in Europe. Clin Microbiol Infect 2022 Aug 9;S1198-743X(22)00394-9. doi: 10.1016/j.cmi.2022.07.026.
- Hagemann J, Onorato G, Seifen C, Becker S, Huppertz T, Olze H, Kuna P, Mullol J, Toppila Salmi S, Fonseca J, Rouadi P, Zuberbier T, Bousquet J, Klimek L, Kaplan A, Romano A, Gemicioglu B, Samoliński B, Milenkovic B, Lipworth B, Cingi C, Suppli Ulrik C, Bergmann C, Arenas-Linnemann D, Solé D, Jasse M, Mihaltan F, Tsiligianni I, Sousa JC, Zuberbier J, Ivancevich JC, Okubo K, Caraballo LR, Gotua M, Zernotti M, Dykewicz M, Gomez M, Rottem M, Makris M, Ebisawa M, Khaitov M, Fitch N, Filho NAR, Miculinic N, Yusef O, Haahtela T, Maricoti T, Popov TA, Iinuma T, Vasankari T, Patella V, Okamoto Y. Presentation of airway and general symptoms in Covid-19 caused by dominant SARS-CoV-2 variants: a follow-up on ARIA consensus. Allergy. 2022 Jun 22. doi: 10.1111/all.15416.
- Haahtela T, Jantunen J, Saarinen K, Tommila E, Valovirta E, Vasankari T, Mäkelä MJ. Managing the allergy & asthma epidemic in 2020s – lessons from the Finnish experience. Allergy. 2022 Feb 24. doi: 10.1111/all.15266.
- Hyvärinen S, Härkönen J, Strand T, Ruokolainen O, Heiskanen M, Ollila H, Sandström P, Saaristo V, Wiss K. Terveystietämistä aktiivisuus perusterveydenhuollossa – Alkoholin ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä ongelmallisen rahapelaamisen ehkäisy. Tutkimuksesta tiiviisti 24/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki
- Kattainen S, Lindahl A, Vasankari T, Ollila H, Volmonen K, Piirilä P, Kauppi P, Paajanen J, Kreivi HR, Ulenius L, Varpula T, Aro M, Reijula J, Hästbacka J. Lung function and exercise capacity 6 months after hospital discharge for critical COVID-19. BMC Pulm Med. 2022 Jun 22;22(1):243. doi: 10.1186/s12890-022-02023-w.
- Kilpeläinen M, Sandström P, Vasankari T. *Yksilöohjaus tupakoinnin lopettamisen tukena*. Kirjassa: Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus. Duodecim 2022.
- Kilpeläinen M, Sandström P, Vasankari T. *Ryhmäohjaus tupakasta vieroituksessa*. Kirjassa: Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus. Duodecim 2022.
- Kilpeläinen M, Sandström P, Vasankari T. *Vertaistuki tupakoinnin lopettamisessa*. Kirjassa: Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus. Duodecim 2022.
- Korhonen V, Kivelä P, Haanperä M, Soini H, Vasankari T. Multidrug-resistant tuberculosis in Finland: treatment outcome and the role of whole-genome sequencing. ERJ Open Res. 2022 Nov 28;8(4):00214-2022. doi: 10.1183/23120541.00214-2022.
- Mattila T, Hasala H, Kreivi HR, Avellan-Hietanen H, Bachour A, Herse F, Leskelä RL, Toppila-Salmi S, Erhola M, Haahtela T, Vasankari T. Changes in the societal burden caused by sleep apnoea in Finland from 1996 to 2018: A national registry study. Lancet Reg Health Eur. 2022 Feb 28;16:100338. doi: 10.1016/j.lanepe.2022.100338. eCollection 2022 May.
- Mattila T, Vasankari T, Kauppi P, Mazur W, Härkönen T, Heliövaara M. Mortality of asthma, COPD and asthma – COPD overlap during an 18-year follow up. Respir Med. 2022 Dec 31;207:107112. doi: 10.1016/j.rmed.2022.107112.
- Mattila T, Erhola M, Vasankari T, Toppila-Salmi S, Herse F, Leskelä R-L, Jormanainen V, Lammi A, Haahtela T. Controlling chronic respiratory diseases in Finland from 1996 to 2018. Eur Respir J 2022 Jul 21;60(1):2200318. doi: 10.1183/13993003.00318-2022.
- Rajalahti I, Kreivi HR, Ollgren J, Vasankari T. Asynchronous video supported treatment of tuberculosis is well adopted in a real-world setting – an observational study comparing two distinct applications. Infect Dis (Lond). 2022 Dec 22:1-4. doi:10.1080/23744235.2022.2160492.
- Renkola H, Heinikari T, Linna I, Aro M, Vasankari T. Hoito ja tuki sisäilmaoireilijoille terveydenhuollossa – Jatko-haastattelu perusterveydenhuollon johdolle ja keuhko-sairauksien ylläkäreille. Viitattu 4.2.2022. https://www.filha.fi/wp-content/uploads/2021/12/Hoito-ja-tuki-sisailmaoireilijoille-terveydenhuollossa_Final.pdf
- Rynnänen H, Lammi A, Granlund H, Liikunnasta lievitystä akuuttiin nikotiinin himoon. Sotilasurheilulehti 2022: 2.
- Selinheimo S, Jokela M, Vasankari T, Kanervisto M, Pirkola S, Suvisaari J, Paunio T. Poor respiratory health outcomes associated with high illness worry and alexithymia: Eleven-year prospective cohort study among the working-age population. J Psychosom Res. 2022 Feb 4;155:110751. doi: 10.1016/j.jpsychores.2022.110751
- Vasankari T, Lavorini F, Jansson C, Lehtimäki L, Bateman E, Singh D, Suppli Ulrik C, Woodcock A, Agusti A. Contemporary Challenges in the Management of Asthma and Chronic Obstructive Pulmonary Disease: Expert Perspectives on Optimising Outcomes Through Guidelines Implementation, Inhaler Selection, and Patient Engagement. EMJ EMJ Respir. 2022;10[1]:31-42. DOI:10.33590/emjrespir/10040731.

Filha ry
Sibeliuksenkatu 11 A 1, 00250 Helsinki
Puhelin 044 566 9034
www.filha.fi